Cultuurhistorische verkenning

In een Cultuurhistorische verkenning worden de cultuurhistorische kenmerken van een gebied benoemd en gewaardeerd. Een Cultuurhistorische verkenning is een instrument om cultuurhistorisch erfgoed integraal mee te nemen in gebiedsontwikkelingen. Het is een middel om een brug te slaan tussen de historie en de toekomst, tussen de cultuurhistorische waarden en de opgave tot herbestemming of vernieuwing.
Cultuurhistorische verkenningen voor gebieden bestaan meestal uit de ontwikkelingsgeschiedenis, een analyse van het oorspronkelijke en huidige ruimtelijke karakter, een waardering en aanbevelingen. Vaak gaan de verkenningen vergezeld van een waardenkaart, waarop is aangegeven wat de waarde van de verschillende structuren, gebouwen en andere objecten is. Dit wordt veelal gedaan voordat er concrete plannen of ontwerpen voor de locatie zijn, zodat cultuurhistorische kwaliteiten ingepast kunnen worden in de planvorming. Op deze manier blijven cultuurhistorische kwaliteiten behouden en draagt het cultuurhistorisch erfgoed bij aan de identiteit van een wijk of dorp.

Voorbeeld van een waarderingskaart bij een cultuurhistorische verkenning

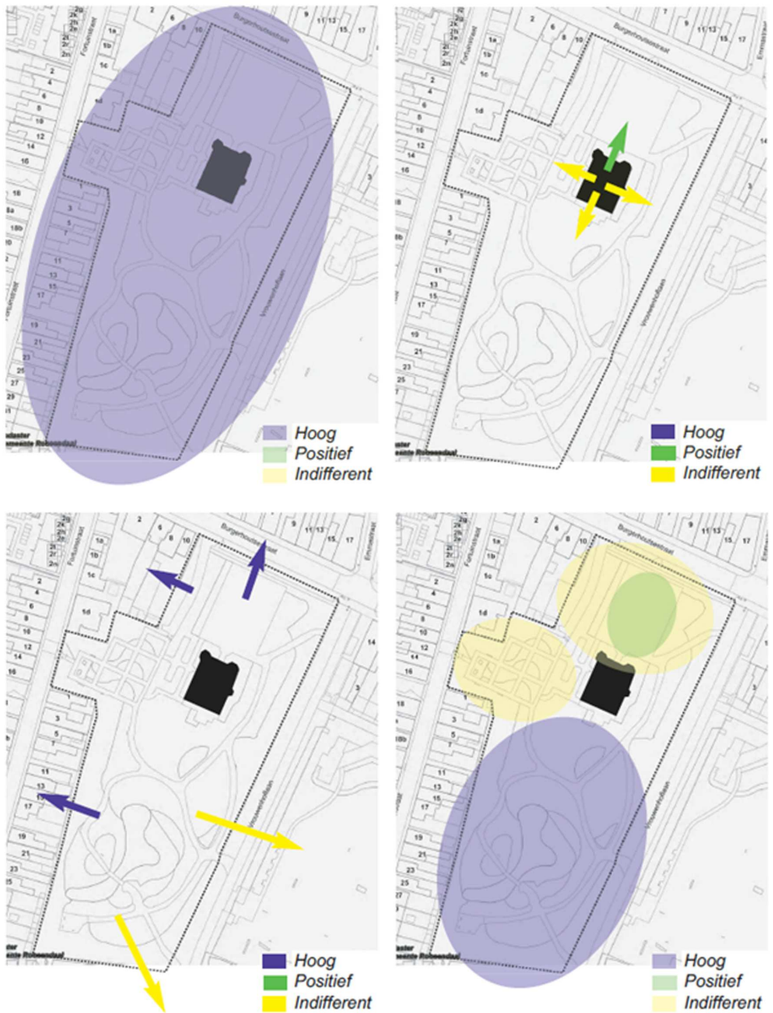

Tips:

- Bedenk vooraf waar het onderzoek toe dient; wat wil je ermee bereiken?
- Bedenk welke status de cultuurhistorische verkenning krijgt; worden bijvoorbeeld de uitkomsten geborgd in het bestemmingsplan?
- Laat een cultuurhistorische verkenning vroegtijdig uitvoeren, zodat de resultaten meegewogen kunnen worden in de planvorming.

Monumentenhuis Brabant b.v. is de werkmaatschappij van Stichting Behoud Monumenten Brabant; dit is een ideële stichting die zich ten doel stelt de kwaliteit van de integrale monumentenzorg in de provincie Noord-Brabant te bevorderen.

Monumentenhuis Brabant b.v.
Markt 9 4931 BR Geertruidenberg
Telefoon: 0162-511833 Fax: 0162-510788
E-mail: info@monumentenhuisbrabant.nl **www.monumentenzorgbrabant.nl**
kvk Tilburg 18081576 Rabobank de Dongemond, Raamsdonksveer 1430.60.856 btw 8158.91.052.B01

Monumentenhuis Brabant b.v.

Waardestellend onderzoek

Het Monumentenhuis Brabant biedt u een breed scala van producten aan op het gebied van waardestellend onderzoek. Deze folder geeft u een overzicht van onze mogelijkheden. Het Monumentenhuis heeft voor een groot aantal gemeenten waardestellende onderzoeken uitgevoerd.
De onderzoeken worden opgesteld door deskundige medewerkers op het gebied van architectuurhistorie, bouwhistorie en culturele planologie.

Quickscan monumentwaarden

Om een goed beeld te krijgen van de aanwezige cultuurhistorisch waardevolle objecten binnen een gemeente adviseren wij om een quickscan uit te voeren. Een quickscan omvat een globale beoordeling van objecten aan de hand van plussen en minnen. Bij de beoordeling worden de architectuurhistorische waarde, de ruimtelijke en landschappelijke waarde, de algemene cultuurhistorische waarde en de gaafheid van het object in ogenschouw genomen.
Een quickscan heeft alleen betrekking op zaken die vanaf de openbare weg waarneembaar zijn. De bevindingen worden door het Monumentenhuis in rapportvorm aangeleverd, waarin van elk object een korte beschrijving en twee foto's worden opgenomen. De waardering in plussen en minnen wordt in een totaaloverzicht opgenomen en bij het rapport gevoegd.

Voorbeeld waarderingstabel quickscan

Nr.	Adres	A.h.	R.s.	C.h.	Gaafheid
1.	Abdijstraat 7-9	+	+/-	+/-	+/-
2.	Abdijstraat 11-13	+	-	+	-
3.	Abdijstraat 15	+	+/-	+/-	+
4.	Abdijstraat 17	+	+/-	+/-	+/-
5.	Abdijstraat 14	+	+/-	+/-	+

A.h. = architectuurhistorisch; R.s. = ruimtelijke samenhang/ landschappelijke waarde; C.h. = cultuurhistorische waarde

Redengevende omschrijvingen

Een redengevende (monument)omschrijving is het instrument dat gebruikt wordt als basis voor de bescherming van een object als monument. Meestal gaat het om gebouwen, maar ook andere objecten zoals bruggen of wegkruizen kunnen voor een monumentenstatus in aanmerking komen. De redengevende omschrijving is een letterlijke beschrijving van de uiterlijke kenmerken van een object op het moment van opname. De beschrijving bestaat uit gegevens over de bouwstijl, de ligging en de geschiedenis van het object. Na de beschrijving volgt de waardering, waarin wordt aangegeven op welke punten het object waardevol is. Waarden die in ogenschouw worden genomen zijn de architectuurhistorische waarde, de cultuurhistorische waarde en de stedenbouwkundige waarde. De redengevende omschrijving krijgt bij de aanwijzing van een object de status van een juridisch document. Monumentenhuis Brabant adviseert om zowel het interieur als het exterieur op te nemen in de beschrijving, evenals bijgebouwen en erf- of tuinaanleg.
De beschrijvingen van het Monumentenhuis worden opgesteld volgens de richtlijnen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Tips:

- Denk aan een goede communicatie met de (potentiële) monumenteigenaren en andere belanghebbenden.
- Denk na over een tegemoetkomingsregeling voor de monumenteigenaren, bijv. een subsidietoekenning of vrijstelling van leges.

Bouwhistorisch onderzoek

Een bouwhistorisch onderzoek heeft betrekking op de bouw- en verbouwingsgeschiedenis van een object. Dit type onderzoek is met name gewenst bij een ingrijpende verbouwing of sloop van een rijksmonument, een gemeentelijk monument of cultuurhistorisch waardevol pand. Bij het onderzoek wordt gekeken naar de constructies, de toegepaste materialen en interieurelementen. Ook verbouwingen en aanpassingen die door de jaren heen hebben plaatsgevonden, maken deel uit van het onderzoek. De aspecten worden beschreven in een rapport. Hierin is tevens een waardestelling opgenomen, waarbij door middel van kleuren op bouwtekeningen is aangegeven hoe waardevol de verschillende onderdelen zijn.
Er zijn verschillende bouwhistorische onderzoeken mogelijk, van een verkenning tot een diepgaande ontleding. Vaak is een bouwhistorische verkenning met een waardestelling afdoende.
Het Monumentenhuis Brabant verricht bouwhistorische onderzoeken volgens de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek, in 2009 opgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Stichting Bouwhistorie Nederland, Verenigde Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en de Rijksgebouwendienst. Uitvoering geschiedt in samenwerking met gekwalificeerde bouwhistorici.

Tips:

- Laat een bouwhistorisch onderzoek vroegtijdig uitvoeren, zodat de monumentale waarden goed in beeld zijn en meegenomen kunnen worden in de planvorming.
- Bedenk wat voor een soort bouwhistorisch onderzoek wenselijk/nodig is.
- Beperk het onderzoek, ook uit kostenoverwegingen, tot het gedeelte waar ingrepen gepland zijn.
- Zorg voor een goede communicatie met de monumenteigenaar (o.a. hoe ver strekt het onderzoek zich uit? waarom heeft het een meerwaarde?)

Voorbeeld van een waarderingskaart bij een bouwhistorisch onderzoek

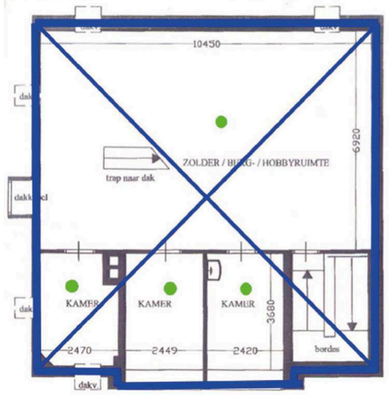

hoge monumentale waarde
positieve monumentale waarde
indifferente waarde
balklaag of kapconstructie
interieur elementen (plafond)